

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — 16 kor.
 Negyedévre — 4 „
 Helyben háború hordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelentik minden nap a hétfő és
 kedd utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség káriratok visszaküldésére
 vagy megőrszésére nem vállal felelősséget.

Működésének és hirdetésének
 kiadóhivatalához intézendők.

Árnyék árak 8 fillér.

NAGYVÁRAD, okt. 23.

Beváltott ígéretek.

(—a.) A millióknak abból a tömkelegéből, a melyet a számok nagymestere, Lukács miniszter táltal tegnap a parlament elé, néhány igen fontos és becses dolog képe tűnik elé, miket régóta ígértek az országnak, de a miknek megvalósulásában alig hitt már az ország népe.

Annál meglepőbb, hogy ezeknek a megvalósulását éppen most jelenti az országnak a pénzügyminiszter, a mikor pénzügyi állapotainkat ugyanezen exposeben oly komor színben tüntette fel maga a pénzügyminiszter s még sötétebbé tette ezt az 1901-iki, deficizzel végződő zárszámadás.

Az állami tisztviselők fizetésemelése az első örvendetes eseménye a pénzügyminiszter exposejának. Régóta hitegették vele hivatalnokainkat, kik végre is megunva a folytonos hitegetést, tavaly komolyabban kezdtek szervezkedni érdekeik kivívására. Mikor a kormány látta a jól szervezett akció impozáns nagyságát s látta különösen azt, hogy az elégedetlen tisztviselők készek immár a választásoknál is nyíltan állást foglalni a kormány ellen, elérkezettnek látta az időt beváltani a régi hangzatos ígéretek.

Előbb csak részletekben akart hozzá fogni a munkához, toldozni-foldozni akart megint, de végre is csak rászánta magát,

hogy egyszerre keresztül viszi az egész reformot, melyre most már 18 millió koroná van beállítva költségvetésünkbe. Az állami tisztviselők még ezzel sem érték el teljesen céljukat, mert még mindig nem lesznek fizetés tekintetében ott, a hol osztrák kollegáik vannak, de el kell ismerni, hogy igen nagy haladást tettek. Ha még megkapják a régen sürgetett szolgálati pragmatikát — nyugodtan nézhetnek sorsuk elé.

Másik szenzációs bejelentése Lukács miniszter exposejának az új kataszteri munkálat rendezése, — a mi alapvetés a földadó reformjához. Mint rendesen szokott lenni, most is igen óvatos volt a pénzügyminiszter — magáról a földadó reformjáról még elvi kijelentést sem tett. Tehát tulajdonképpen még nem lehet tudni, hogy az új kataszteri munkálat eredménye meghozza-e a kiscgazdáknak a földadó leszállítását. De legalább látjuk, hogy a kormány komolyan készül a dolghoz.

Addig míg az új kataszteri munkálat el nem készül, míg annak adatait a miniszter nem ismeri, nem is lehet várni, hogy a földadóreform részletei felől nyilatkozhassék a miniszter. A régi kataszteri becslés nem volt teljesen megbízható munkálat. Mikor az készült, Magyarországon teljesen uralkodott a borraivalós rendszer. A ki megvendégelte a becslőbiztosokat, az nyugodt lehetett, hogy földje nem fog az I. osztályba kerülni. Ma már az állami tisztviselői kar hivatalának teljes magaslátán áll egy kvalifi-

káció dolgában, mint jellem tekintetében.

Joggal remélhetjük, hogy az új kataszteri munkálat minden tekintetben megbízható mű lesz, melynek adatai alapján nyugodtan el lehet indulni. Ha eredménye ismeretes lesz, csak akkor végezhet aztán számadásokat a miniszter, hogy mi legyen kulcsa az új adórendszernek. Tehát csak a nagy munka befejezése után válik meg, hoz-e megkönnyebbülést a magyar gazdának, vagy újabb terhet rak rá?

Még egy igen nevezetes bejelentése volt Lukács pénzügyminiszternek: a 200 milliós beruházási kölcsön. Kétszáz millió középítkezésekre — nagy dolog mai nyomott közgazdasági viszonyaink között, mikor pang a vállalkozási kedv és küzd az ipar és kereskedelem. A kétszáz milliós beruházás hovatfordításáról egyet-mást elmondott a miniszter, de a program még nincs véglegesen megállapítva.

Örvendünk rajta, hogy a vidéknek is jelentékeny rész jut belőle, legalább vasutak (székely és galicziai vasutak), vízszabályozások alakjában, — de a java-résztét úgy látszik most is Budapest és Fiume kapják. Pedig a hálátlan Fiuméra úgy is túlsokat költöttünk, — ideje lenne a vidéket jobban felkarolni.

Régészeti és történelmi múzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedd és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

A „TISZÁNTÚL” TÁRCAJA.

A nyulak.

Irtá: Jean Madeline.

Nagyapám az afrikai hadseregnél szolgált, s én csak akkor ismerkedtem már meg vele, amikor nagyon öreg, roskatag, csaknem vak ember volt. Elnyújt bársonysapkát és zöldes, bő köpenyt viselt, amelybe borzongva burkolódzott be. A legcsudálatosabb történeteket mesélte el nekem, vagy kézen fogott és én elkísértem őt esti sétára a platánok alatt, az enyhe derengésben. Boldog katona volt annak idején és ismerte Bon-Chibát, a „fehér atyát”, s úgy mint annak, erős karja, bölcsesége és nagylelkű szíve volt.

Az 1844-ik esztendőben kapitány volt a 29. gránátos ezredben. Akkoriban a következő kis kaland esett meg vele.

Az Isly mellett vívott csatát követő éjjel bejárta az előőrsöket. Szurokfáklyával ment s hirtelen valami kinyujtott testet vett észre egy bokor mellett. Odavilágított, s egy alvó katonát pillantott meg. A fáklya fényére zavartan kapta fel a fejét, s ugyancsak megrémült, mikor a tisztet meglátta. Fel akart lépni, de úgy reszketett, hogy nem sikerült neki.

— Mi a neved? — kérdezte nagyapám.

— Pichon.

- Ezred?
- Nyolczadik.
- Hány éves vagy?
- Huszonhárom.

A tiszt belevilágított a fiu arcába. Egész fiatal arca volt s máskor vidám kék szemében most valóságos halálos rémület tükröződött.

- Tudod-e, mi vár rád?
- Igen, kapitány ur.
- Az előőrs, akit háborus időben alvó tálnak a posztján: meghal!

A szegény fiu úgy reszketett, mint a falevél a szélben.

- Kapitány uram... — rebegte.
- A törvény mondja. — Szélroham jött, a csillagok élénkén tündökölték az afrikai ég-boltozaton. — Honnan való vagy?
- Dauphine megyéből.
- Van-e mátkád?
- Igen, kapitány uram.

Nagyapám jól megnézte még egyszer. A fiu egészen ellágyult, kék szemével a messze-ségbe révedezett.

— Jó, viszont fogod látni. De vigyázz, ez többször elő ne forduljon! Igazítsd hát meg a sapkádat, ostoba fickó! Hát a puskád hol van?

Egy mozdulattal helyére lökte a sapkáját, majd fölvette s odaadta a puskáját, amelyet a szerencsétlen fiu elejtett s utnaak indult, miután bátoritól megveregette még a legény vállát. Alig ment vagy három lépésnyire, amikor hallja, hogy utána szólának:

- Kapitány uram! Kapitány uram!
- Engem szólítsz?
- Igen, kapitány uram. Megmentette az életemet... Szeretnék valamit tenni önért!
- Nem bánom, fiam. Hát ha leütsz bot-tal egy nyulat, elhozhatod nekem.
- Azzal eltűnt az éjszakában...
- Egy este asztalnál ült. Jól emlékszem, tél elején volt, korán gyújtottak világot. Nagyapám ott ült rendes helyén az anyám mellett, s úgy kellett szétvágnom számára a húst és etetni. Alig látott már valamit és szegény úgy tapogatott az abroszon. Még ebédközben odajött hozzá a cseléd és így szólt hozzá:
- Nagyságos ur, egy ember van itt, aki ön felől kérdezősködött.
- Mit akar?
- Nem tudom, nagyságos ur, azt mondja, hogy a nagyságos urral szeretne beszélni.
- Akkor hát bocsássa be.
- Egy öreg paraszt jött be. Köszönt és megkérdezte:
- Moreau kapitány, ha szabad kérdeznem.
- Az vagyok — felelte nagyapám.
- Ön az?
- A paraszt ránézett az összetöpreődött, fél-vak agastyánra, aki ott ült bő köpenyben, fekete bársonysapkában.
- Csakugyan ön az? — kérdezte bizalmatlanul.
- De igen, barátom. Mivel szolgálhatok?
- Kapitány ur, elhozta a nyulat.
- Es szürke köntöse alól elővett egy csomagot.

Hogy lesz a kisebbség többséggé?

A *Gazette de France* egy kisebb számításot tett a minap. Összeszámította, hány választót képvisel az a 329 képviselő, a kik legtöbb helyeselték a szabadkőműves kormányvallású, illiberális eljárását? A számításból kiűnt, hogy a francia köztársaság 11 és fél millió választójából a 329 képviselőre mindössze 2,723.111 szavazat esik. Tekintetbe véve már most, hogy a legutóbbi választások alkalmával közel 9 millió szavazatot adtak be, ebből kiténik, hogy a 329 képviselő a francia választóknak még egyharmadát sem képviseli (megjegyzendő, hogy mindkét párt kerületeinél az összes szavazók számítottak). A szabadkőművesek által félrevezetett egyharmadrész szerencsésen verődött össze s így lett többség a kisebbségből és ur a szabadkőművesekből.

A jó kocsis.

A most folyó francia vallásüldözés alkalmából említik fel a lapok a következő történetkét:

Evekkel ezelőtt *Guibert* bibornok, párisi érsek beszélgetett Thiers-rel, a francia köztársaság akkori elnökével.

— Részemről meg vagyok győződve, mondotta az elnök, hogy az állam szekerének, ha biztosan akar haladni, négy szilárd keréken kell állania; e négy kerék: jó hadsereg, jó tisztviselők, jó közigazgatási rendszer és jó papság.

— Igaz, válaszolt a bibornok, de ez még nem minden: a szekérnek jó kocsisra is van szüksége.

A francia lapok fölöslegesnek találják e történetkét a mai korra alkalmazni.

TAJÉKOZTATÓ.

Ok. 26. Szigligeti-társaság ünnepélye: d. e. 11 órakor felolvasó ülés a Kereskedelmi Csarnokban; déli 1 órakor díszelőadás a Fekete Sasban; este fél 8-kor díszelőadás a Szigligeti színházban.

Protestáns gyűlés.

Akármiféle protestáns gyűlésről előre meg lehetne írni a referátát. Csak két rubrika kellene hozzá. Egyiknek czime »követelünk«, másiknak: »kritizálunk«.

Igazán bámulatos propotenskedés.

A dunamelléki hely. hitv. egyházkerület gyűlésezik mostanában s folytatja a szokott sablon kitöltését.

Követelünk!

Protestáns theológiát az egyetemen mondja Szóts Farkas. Ugyan mit szerénykedjünk! Protestáns egyetemet! mondja *Puky* Gyula főispán ur és Darányi miniszter nyugodtan bóbiskol a vita alatt.

Kritizálunk!

Fel áll *Vécsey* Tamás egyetemi tanár és kritikát mond a katolikusokról. Hogy azok latinul tanítanak a theológián, hogy azok előbb katolikusok, mint magyarok, hogy a semináriumok hermeneutica elzárt intézetek stb.

Ezen beszéddel tehát meg van adva a dunamelléki hely. hitv. egyházkerületi gyűlésnek az ize. Nem igen végeznek semmit, de ettek katolikusot megint.

Miniszter, főispán, egyetemi tanár, hallgatják, sőt vezetik a katholicizmus elleni főmedvényeket s ugyan kiktől hallja az ember többször, mint ezektől, hogy az állam nem ismer felekezeteket, hogy minden oktatást államivá kell tenni, hogy nem szabad felekezetekre bontani az országot stb. és most protestáns egyetemről álmodoznak s míg folyik a pápista menü, addig szunnyad a miniszterium, egyetem, főispánság stb. gondja.

Akinek dolga van várjon, mert most a felekezeti különbséget nem ismerő állami apparátus pápistát eszik és protestáns egyetemet főz.

Nem egyetem kellene ezeknek, hanem elemi iskola, melyben megtanulnák azt az elemi szabályt, hogy folyton más hitét piszkálni jól védett helyen, hol az a más nem védekezhet, szeretetlenség is — nevelatlenség is.

Tessék ezzel összehasonlítani egy katolikus jellegű gyűlést vagy társas összejövetelt hangra és tárgyra.

Két gyűlés 10 perc alatt.

— Rendkívüli gyűlések a városházán. —

Inkább csak a törvény által megkívánt formáknak tett eleget tegnap délután Nagyvárad város közigazgatási bizottsága és törvényhatósága, mikor a rendkívüli gyűléseit megtartotta.

Mindkét bizottság nagyon sürgős ügyben jött össze s bár nem határozott az egyikben, még is elősegítette az ügyet.

A közigazgatási bizottság az utadóalap 1903—1904. évre összeállított költségvetését tárgyalta, míg a rendkívüli városi közgyűlés a villamos-telep részére megvásárolandó Rosenfeld telek vétele ügyében lett összehívva.

A rendkívüli közigazgatási ülés.

Nagyvárad város közigazgatási bizottságának tegnap, csütörtökön, október 23-án tartott közgyűlésén résztvettek: Beöthy László főispán elnök, Rimler Károly polgármester, Bordé Ferencz főjegyző, dr. Baróthy Akos v. főorvos, Tóth Márton tiszti ügyész, Korn Lajos kir. alügyész, Ragány János főszámvevő, Mihelyi Adolf, Mezey Mihály és Suiyok István.

Bordé Ferencz főjegyző előterjesztette az utadóalap 1903. és 1904. évekre szóló költségvetést. Ebben az évi szükséglet 88,881 korona. Ennek a fedezésére a kamatokon kívül a mostaninak megfelelő 10 százalékban állapították meg jövőre is az utadót.

A közigazgatási bizottság a költségvetést az előterjesztésnek megfelelőleg változatlanul elfogadta.

A rendkívüli közgyűlés.

Ugyancsak tegnap, csütörtökön délután rendkívüli közgyűlést tartott Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága.

Beöthy László főispán elnökelt; jelen voltak: Rimler Károly, Bordé Ferencz, Lukács Ödön, dr. Istvánffy István, Mezey Mihály, Ragány János, dr. Károly Irén, Hillinger Lipót, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Nozák Rudolf, Óváry Lajos, Balogh Döme, Beczkay Lajos, Széles Lajos, Weisz Károly, Weisz Mór, Weimann Béla, Hlatky Endre, Kaczián Károly, Suiyok István, dr. Stokker József, Milibák József, Mihelyi Adolf, Stark Gyula, Felmann Izidor és Gábel Jakab.

- A nyulat?
- Igen . . . Hát nem ismer rá?
- Még a falatot, amit megeszem, még azt se látom én már, jó ember.
- Pichon vagyok.
- Pichon?
- Nem emlékszik, kapitány ur?
- Nem, barátom.

Akkor hallottam meg az Isly mellett megeseit históriát. A paraszt minden legapróbb részletét is megőrizte emlékezetében és nagyapámnak is elmondta tövirül-hegyire, úgy, ahogy fennebb elbeszéltem. Nagyapám arra újra átélte az elmúlt szép napokat. Arca ragyogott, mintha az afrikai nap sugara esett volna rá . . . Most már vissza tudott nézni félig megvakultan is a multak messzeségébe.

— Igen, kapitány ur, ön így szól hozzám: »Ha leülsz majd bottal egy nyulat, fiam, akkor elhozhatod nekem.«

Abba hagytuk az evést és némán néztünk arra az emberre, lestük a szavát.

— Mondhatom, keserves dolog volt! . . . Alig értem haza, mikor letelt a szolgálati időm, rögtön vastag tölgyfahotot vágtam magamnak és kimentem a földekre . . . Estőnként, mikor bevégeztem a munkámat, kimentem mindig bottal a kezemben. Nyulat, lánzos-lobogósadta! . . . azt lehet látni. Mind mutogatták messziről földüket a gyalázatosak. De ha közelebb jöttem . . . uccszu neki! . . . úgy eltűntek, mint a szél. Futottak, mint az arabusok . . . Egyszer már majdnem megeszttem egyet . . . Ott lep-

tem meg az árokban. Már hozzá is nyultam, de kisiklott a beste. Annak már huszonöt esztendeje idestova. Azóta csak mindig csufolódtak velem a kis zsványok. De az emberek is ám »Nyulas apó«-nak kereszteltek el.

Mikor este hazajöttem, az anyjuk mindig így szól hozzám: »No öregem, még mindig nem eszted meg?« De az fájt a legjobban, hogy éreztem, mennyire öregszem, a szemem mennyire gyöngült, hogy a csontjaim már me-revednek és nemsokára már ott tartok, hogy oda kell kuporodnom a kemence mellé, a nélkül, hogy megvolna a nyul, amit a kapitányom kívánt tőlem.

— A fiam ugyan váltig mondogatta: »Ne vegye olyan nagyon lelkére a dolgot, édes apám. Majd kisegítjük és na kend nem fizeti meg a tartozását, akkor rajtunk a sor, hogy a végére járjunk!« Hanem elgondolhatja kapitány uram, hogy ebbe nem nyugodtam bele. Az én kezemnek kell azt a nyulat leütni. Ebből már csak nem engedhettem. Reggel alig hajnalodott s este, mihelyt alkonyodott, kimentem. Pedig mondták mindig: »Menj hát olyankor, mikor álmában lepheted meg valamelyiket!« De már erre nem vetemedtem. Hogy álmában üsek agyon egy állatot? Mert hát kapitány ur is megsajnál akkor éjszaka, mikor alu tam!

Még egy pohár bort hajtott fel.

Nagyapám pedig ott ült mozdulatlanul, de én észrevettem, mennyire reszket a keze.

— Végre tegnap — folytatta vendégünk — ráakadtam erre ni az udvarunkban. Azt kell

hinnem, hogy az Isten letekintett rám, megsajnálta, s ő küldte hozzám. Először az istállóba, aztán a pajtába menekült. Ott aztán végeztem vele. O, kapitány uram, mennyire örültem! Összelelkeztünk az asszonyval, mint azon a napon, amikor eligérkeztünk egymásnak. A fiam rögtön befogott a kis szekérbe és én bementem Grenobleba, a hivatalba, hogy megkérdezzem kapitány ur címét. Csakhogy ott nem tudták. Elküldtek a térparancsnoksághoz. Ott se tudták. Egész este futkostam. Szerencsére megemlítették, hogy lakik a városban egy nyugalmazott ezredes, aki a mi időnkől való, s az aztán megmondta, hogy itt talán megtalálhatom. Vasutra ültem hát. Egész nap utaztam . . . és most itt vagyok, kapitány uram — és elhoztam a nyulat.

Emlékszem, hogy mi gyermekek sokat nevetünk a dolgon. De nagyapó nem nevetett. Megcsókolta az öreget, aki egy harminczöt évvel ezelőtt kimondott tréfára szentelte neki az egész életét, hogy megtartsa a szavát és soha egy pillanatra nem gondolt arra, hogy őt megcsalja. Nem engedte, hogy megegyük a nyulat. Kötömt'e a szűcsessel és mikor egészen megvakult, akkor sokszor simogatta reszkető kézzel.

Most már én se nevetek, mikor erre a históriára gondolok, na látom azt a nyulat a vállrojtok és érdemkeresztek mellett nagyapám ereklyés székelyében. Tudom, hogy a hűség, a hála és a kitartás legmeghatóbb példáját látom benne.

Bordé Ferencz előterjesztette a tanács javaslatát, hogy a villamos világítási központi telep helyéül vásárolja meg Nagyvárad városa a Nagyvárad Takarékpénztártól a régi sertés-vásártér mellett levő Rosenfeld telket, 12,000 koronáért.

Mivel a bizottsági tagok kevés számmal jelentek meg, a törvény pedig ingatlanok eladása vagy vételénél a bizottsági tagok kétharmadának jelenlétét írja elő, a rendkívüli közgyűlés nem hozott határozatot, hanem a közelebbi közgyűlésre tűzte ki az ügyet.

A polgármester felkérte a főispánt, hogy a jövő esztendőkre újabb rendkívüli közgyűlést hívjon össze, amelyen ha nem határoznak is, de a harmadszori alkalommal, a novemberi rendes közgyűlésen a jelenlevők számára való tekintet nélkül határoz a telek megvétele tárgyában a közgyűlés.

UJDONSAGOK.

A vőlegény párba.

Kálnokon a községi tanítónőt azzal léptek meg egy szép napon, hogy holtan hozták haza a vőlegényét, **Bilek** Gusztáv tanítót.

Agyonlőtték a Szunyogerdőben.

S mikor a szerencsétlen menyasszony felocsudva első fájdalmából, a törvény rettentés megtörését követelte a gyilkos ellen, az emberek vállat vontak.

Nem lehet. Szabályszerűen történt minden. A párba szabályokat nem sértette meg senki, a »győztes« ellenfél legfeljebb egy kis államfogházat kap. Téged pedig, szomorú szép menyasszony, vigasztaljon a tudat, hogy az ügy a lovagiasság szabályai szerint elintéztetett.

Az ügy maga is érdekes. **Havran** Lajos községi segédjegyző volt az ellenfél, a ki nem régiben sikertelenül udvarolt a menyasszonynak s most azzal ált bosszút, hogy a jegyespárról gonosz rágalmakat terjesztett. **Bilek** ezért végigkorbácsolta Havrant, a dologból párba lett — s most egy ifju, szép leány kísért szemei némán, de annál kegyetlenebbül vádolják társadalmunkat, mely még mindig ismeri a gyilkosságnak szabadalmazott fajtáját.

Oh, ilyenkor érezzük, micsoda óriásivá kell nőnie a nagyváradai párba-ellenes mozgalomnak s micsoda nagy erőt kell felhalmozniunk egy ostoba előítélet ellen, mely annyi boldogságot leporolt s annyi krakélt tömött ki ünnepeit szalmabábhóssá.

A Tiszántúl naptára.

Új évfolyamunk felé közeledvén, olyan újítást kívánunk behozni lapunknál, a mely bizonynyal összes olvasóink meglepődésével fog találkozni.

A fővárosi nagy lapok példáit követve, a Tiszántúl is naptárt ad újévi ajándékkul olvasói kezébe.

Nagy alakú, gazdag tartalmú naptár lesz ez, mely vetekedni fog tartalom és kiállítás dolgában a fővárosi naptárakkal.

A Tiszántúl Naptára

tartalmazni fogja az elmúlt évben elhunyt jeles embereink arcképét és életrajzát. Felvonul előtünk ez a vesztéseiben oly nagy év, csoportosítva egy-egy kidölt hatalmas emberünk, egy-egy nagy férfi életrajza körül.

A Tiszántúl Naptára

gazdag szépirodalmi tartalommal is fog megjelenni. Lapunk belső és külső dolgozóitársain kívül fővárosi írók is vesznek részt a naptárnak minél magasabb színvonalra emelésében. Ezenkívül

A Tiszántúl Naptára

egy igen hasznos, ügyvédek, kereskedők, lelkészek, tanítók, jegyzők s általában minden, a közéletben szereplő egyén részére nélkülözhetlen részt fog tartalmazni:

Biharmegye és Nagyvárad város czimtarát.

Ezt a részt igyekezünk minél gazdagabbá, minél teljesebbé tenni. Épp azért ez úton is felkérjük az összes, Nagyváradon és Biharmegyében létező egyházi és világi, katonai és polgári, állami és községi hatóságokat, egyesületeket és olvasókörieket: *szíveskedjenek tisztikaruk, illetve hivatalnokaik teljes névsorát* hozni nekünk e hó végeig *beküldeni*, hogy naptárunkban teljes és pontos névsort közöljünk.

A Tiszántúl naptárát

lapunk minden előfizetője ingyen kapja; a ki nov. 1-től a »Tiszántúl«-ra előfizet 1/4 évre mint új előfizető is *igényt tarthat karácsonykor a díszes naptárra*. A »Tiszántúl« előfizetési ára lapunk homlokán olvasható.

A Tiszántúl kiadóhivatala. **A Tiszántúl** szerkesztősége.

* **A költségvetés a pénzügyi bizottságban.** A városi tanács már átgyúrta Nagyvárad város jövő évi költségvetését, amelyből sikerült az adóemelést elűntetni. Most már kevesebb dolga lesz a pénzügyi szakkbizottságnak, amely szerdán, október 29-én, délután 3 órakor kezdi tárgyalni a város jövő évi budget-jét. Ezenkívül a Kereskedelmi Csarnok által a keresk. iskola-segélynek 3000-ról 4000 koronára felemelését, továbbá a női kereskedelmi tanfolyam 600 korona segélyének 800 koronára leendő felemelését tárgyalja ez alkalommal a szakkbizottság.

* **Miniszteri köszönet Széchenyi kanonoknak.** **Széchenyi** Jenő nagyváradai lat. szert. apátkanonok a nemes-militáris elemi iskola tanulói javára 600 koronás alapítványt tett. A vallás- és közokt. miniszter ezen alapítványért a hivatalos lap tegnapi számában köszönetét nyilvánította.

* **Mátyás-szobor a királyi palotában.** A Kolozsvárott a mult napokban országos ünnepély keretében leplezett Mátyás-szobor szépsége annyira megnyerte a felső körök tetszését, hogy **Szell** Kálmán miniszterelnök megbízta a műremek megalkotóját, **Fadrusz** Jánost, hogy a budai várpalota nagyterme részére készítse el a kolozsvári Mátyás-szobor kisebbített mását.

* **A helybeli pék munkások a főkapitánynál.** A nagyváradai sőt munkások tegnap küldöttük keresték fel **Gerő** Armin rendőrfőkapitányt. Szóbeszéd előadta sérelmeiket, mely abban áll, hogy a vasárnapi munkaszünetről alkotott miniszteri rendelet aldásos intézményében mind ez ideig kevés részük volt, mert gazdáik ép úgy dolgoztatják őket vasárnap is, mint bármely más köznapon. Kérik a főkapitányt, hasson oda, hogy a vasárnapi munkaszünet a pékműhelyekben is betartassék. A főkapitány készséggel megígérte, hogy sérelmeiket orvosolni fogja, s a legközelebbi vasárnapon rendőroket fog küldeni az egyes pékműhelyekbe, hogy a panaszolt ipari kihágásról ilyként meggyőződést szerezhessen.

* **A szódavizadó bérlete.** Részletesen, világosan ki lett mutatva, hogy mily előnyvel járna Nagyvárad városára a szikvizadónak házi-kezelésbe vétele. Az érdekelt klikknek azonban sikerült kapacitálni a városatyák egyrészt s a csekély számú jelenlevők többsége a házi-kezelés ellen foglalt állást s továbbra is **Feldmann** Izidor kezében hagyta a jövedelmező bérletet. Ezt az elhamarkodott közgyűlési határozatot azonban, mint előre lehetett látni, megfélembeszték. **Schütz** Albert és még 18 bizottsági tagtársa tegnap nyújtották be a városnál terjedelmes felebbezésüket, amely kellőleg indokolva kéri a határozat feloldását. Csak azt jegyezzük meg erre a felebbezésre, hogy egy kis utánajárással a törvényhatósági tagok többségével alá lehetett volna iratni a kérvényt. Megérdemelte volna ez a fontos ügy.

* **Beöthy Béla** újabb stiklije. **Beöthy** Béla, ez az előkelő családból származó, de már teljesen elzülött ember ismét beszéltet magáról. Egy **Somi** nevű bassi gazdálkodó távirati uton panaszt tett a rendőrségnél, hogy szerdán este **Beöthy** Béla tőle 700 koronát ellopott s kéri letartóztatását. A rendőrség a távirat alapján megtette a legszélesebbkörű intézkedéseket a különben jobb sorsra érdemes, de teljesen elzülött úri sarj letartóztatása iránt, ha esetleg Nagyvárad felé vette volna útját.

* **Az egyetem póttartalékosainak veszedelme.** Az új törvényjavaslat, amelyet báró **Fejérváry** Géza honvédelmi miniszter az országgyűlés elé terjesztett, az egyetemen is lázongásba vitte a kedélyeket. Szerdán este gyűlést tartottak a tárgybán. A diákok tömege egészen megtöltötte a muzeum-körúti Fiume-kávéházat. Az első szónok **Bihar** Jenő volt, aki arra kérte az egyetemi hallgatókat, hogy mutassák meg az országnak, hogy össze tudnak tartani, amikor nemzeti érdekről van szó. Maguknak is életbevágó érdeke ez, mert hiszen több száz egyetemi diákról is van szó, akiket három esztendőre készülnék a katonai igába hajtani. Ebben a tónusban nyugodt, de határozott hangon folyt a tanácskozás tovább. Elhatározták, hogy monstre-gyűlést tartanak.

* **Podmaniczky az ellenzéken.** A híres emlékü véderő-vitanak viharai visszhangoztak tegnap a budapesti városháza közgyűlési termében. A vihart ezúttal is az a hagyományos csönd előzte meg, mely a viharokat egyébként is megszokta előzni. A csöndben el-elkalandoznak az ember gondolatai s úgy esett, hogy a közgyűlés egyik tagjának annyira elkalandoztak a gondolatai, hogy csak testben volt jelen a városháza dísztermében, lélekben azonban az álmok honát járta. A közgyűlésnek ez a tagja báró **Podmaniczky** Frigyes volt.

A szabadelvű párt öreg elnöke egyszersmind a képviselőház véderőbizottságának is elnöke. E két tősi minőség kétszeresen bírta rá tehát az öreg urat, hogy elmenjen a városháza közgyűlésére, hol egyébként bizony nem igen szokták látni. De mit nem tesz meg az ember, ha »veszélyben a baka«? Sok hü kormányparti ember mondott le délutáni szórakozásáról, csak hogy leszavazza a Vázsonyi indítványát, mely a póttartalékosok behívásáról szóló törvényjavaslatot akarja meghiusítani: báró **Podmaniczky** mint pártelnök, tehát hogy maradhatott volna el!

Elment ő is a közgyűlésre. De míg a főpontra rákerült a sor, egyhangu ügyeket mormoltak le, s a mormolás szépen álomba ringatta az öreg kegyelmes urat. Szeliden szendergett át egy esomó interpellációt, s amikor rákerült a sor a Vázsonyi indítványára, alighanem a tarokk-partijáról álmodott, nem esoda, hogy ilyen álomból a hevesebb, hangosabb dikciók sem ébresztették föl.

A szavazásra került a sor. Előbb a főjegyző indítványára szavaztak, amely a Vázsonyi indítványának tárgyalását ravaszul elodáznia akarta. Vagy huszan álltak föl mellette. De az öreg **Podmaniczky** nem volt köztük. Ő szendergett nyugodtan tovább. De mikor Vázsonyi indítványa került szavazásra s diadalmos kiáltozással hatalmas többség állott föl

e mellett: erre a zajongásra fölriadt a koczkás báró is. Körülnéz, látja, hogy nagy többség kiáltja az »elfogadjuk«-ot, zavaros gondolatok kóvályognak benne: ahol többség van, az csak kormánypárti javaslat lehet, no lám, majdnem átaludta volna a szavazást, amiért idejött... Nos... és báró Podmaniczky szintén fölállott s szavazott a Vázsonyi indítványa — mellett.

Mi lesz a következtése annak, hogy a szabadelvű párt elnöke, sőt mi több: a véderőbizottság elnöke ime maga is az ominózus véderőjavaslat ellen szavazott, — azt a rettenetes dolgot egyelőre még be sem lehet látni! (P. N.)

* Az áltörvényszéki aljegyző. Érdekes ügyben folytat most a nagyváradai rendőrség nyomozást. Egy állás nélküli segédjegyző már évek óta nagyvárad kir. járásbírószáki aljegyzőnek adja ki magát és az ország minden részébe tartalmas leveleket küldözget főrangú urakhoz, bárókhoz, grófokhoz, püspökökhöz kölcsön nyújtása czéljából. Ugy látszik, hogy az ál aljegyző urnak jól jövedelmezett az üzlet, mert számos egyházi s világi főurat sikerült megpumpolnia.

Ertesülésünk a következő:

Gróf Széchenyi Imre somogyvári földbirtokos még mult év folyamán panaszt tett, hogy egy magát dr. Matusek József nagyváradai járásbírószáki aljegyzőnek nevező egyén részére Nagyváradra 74 korona kölcsönt küldött, melyet azonban vissza nem kapott. A gróf panaszaára a helybeli törvényszék iroda igazgatója felvilágosította a jószívű gróft, hogy dr. Matusek itt Nagyváradon ismeretlen s így ily nevű egyén a járásbírószáknál nincs.

A rendőrség is nyomozást indított a rejtélyes ügyben, s ki is derítette, hogy ugyancsak dr. Matusek József járásbírószáki aljegyző Koldusvári-utca 35. sz. alá ez év folyamán Bubiás kassai püspöktől is kapott 74 korona kölcsönt táviratilag. A pénzküldeményt az említett házban pedig egy fiatal ember vette át. Az is kiderült, hogy Matusek József sohasem volt dr., még kevésbé járásbírószáki aljegyző, hanem csupán állás nélküli segédjegyző, ki úgy igyekezett pénzhez jutni, hogy előkelő helyeken kérvényekkel alkalmatlankodott. Érdekes, hogy a kassai püspökhöz intézett kérvény három ivre terjed. A nyomozás, mint említettük, tovább folyik.

* Megszűnt a szekeresek bérmozgalma. A nagyváradai szekereseket néhány ingyenélő szociálista felbujtogatta. Ezek az alakok ott vannak minden bérmozgalomnál, bárha nem tartozik az illető munkáscsoport az ő foglalkozásukhoz. A szekeresek, szerencsére, józanabb gondolkodásuak után indulva, már megszüntették a sztrájkot. A szekeresek kilenczes bizottságát, továbbá ifj. Rimánóczy Kálmán és Rendes Vilmos építészeket magához kérte Gerő Armin főkapitány. A megkezdett tárgyalások során mindkét fél engedékenységet tanúsított s így sikerült a megegyezés. A szekeresek kijelentették, hogy a két építésznél is még délután megkezdik a munkát. Tegnap délután tényleg megkezdődött az összes építkezéseknél a fuvarozás.

* Fadrusz nemeslelkűsége. A Mátyás-szobor leleplezése alkalmával tartott ünnepségeken senki sem gondolt azokra a becsületes munkás emberekre, kik heteken át ügyszólván éjjel-nappal fáradoztak a nagy méretű szobor felállításán. Azonban még is akadt egy ember, a ki megemlékezett az ünnepelés zajában a munkásokról, s ez a szobor alkotója, Fadrusz János volt. Kiszöközte a várostól, hogy a két főmunkásnak értékes maradandó ajándékot és pedig egy-egy diszes arany órát lánczostul adjanak, mely órák födelébe be van vésvé, hogy az emléket a város adta a Mátyás-szobor felállításánál teljesített szolgálataik elismeréséül. A két emléket Fadrusz magával vitte Budapestre, hogy átadja az illetőknek. Azonkívül, hogy a többi munkás se maradjon jutalmazatlanul, sajátjából mindeniknek három aranyat adott munkásságuk jutalmául. Fadrusz szép és elismérésre méltó tette nagy örömet okozott a munkások között.

* Elkobzott czuczilista ujság. A budapesti rendőri sajtóiroda hivatalosan közli, hogy a főkapitányság tegnap este 9 órakor Szabó László vizsgálóbíró megkeresése folytán lefoglalta a Népszava című szociáldemokrata ujságnak tegnap megjelent számát. Este 9 órakor egy rendőrtisztviselő jelent meg két detektivvel a keleti pályaudvaron levő 72-ik számú postahivatalban s hivatkozva Szabó vizsgálóbíró megkeresésére, a vidékre feladott összes példányokat elkobozta a btk. 172. §-ának 2-ik pontjában meghatározott izgatás miatt. A Népszavához volt mellékelve Kelecsényi Györgynek Kolduspénztár című röpirata, amelyben a szerző a cselédpénztárak intézménye ellen kel ki erős hangon. Ezt a röpiratot is lefoglalta a rendőrség s magát a lapot azért kobozta el, mert az említett röpiratot izgató hangon méltatta. A lefoglalt példányokat a főkapitányságra vitték s holnap átadják a vizsgálóbíróknak.

* Ot feleség egy esztendőben. A polygamia pálmája bizonyára azt az urat illeti meg, a kit most tartóztatott le a luzerni rendőrség. Leboisard Gyula az egyik neve a derék urnak, de van még egy esomó más neve is. S a szerint, a mint a körülmények megkívánják, hol német, hol bécsi, hol pedig francia. A foglalkozása — ha ugyan a házasságkötés-ít foglalkozásnak lehetne minősíteni — szintén igen tág téren mozog. A luzerni rendőrség rábizonyította, hogy egy év óta abból élt, a mit a feleségeitől hozományul kapott. Felesége ez idő szerint öt van: egy Bécsben, egy Toulonban, aztán Londonban, Párisban és Luzernben is.

* Arad város öröksége. Aradról jelentik, hogy a város megbízottja megvizsgálta Gráczban a Weitzer János hagyatékát, mely jelentése szerint nem négy millió korona, mint maga az örökös végrendeletében jelezte. Weitzer tulbecsülte vagyonának értékét, amely a mostani megállapítás szerint kétfélmillióhatszáz-tíz és négyszáz korona. Arad város természetesen így is örömmel fogadja a nem várt örökséget.

* Ongyilkos szerelmes aggastyán. A főváros tőszomszédságában Nagy-Tétény községben lakik évtizedek óta Bellák József, 72 éves földbirtokos, aki jómódu ember és vagyona jövedelméből gond nélkül élt. Tizenegy évvel ezelőtt közeli rokonának árváját, a 7 éves Kovács Margitot vette magához, mert a gyermekről nem gondoskodhatott más. Az agg ember jómódban, uri emberek gyermekéhez illően nevelte fel a leánykát, aki idők folyamán gyönyörű hajadonná nőtt fel. Az utolsó években az agg ember feltűnő szeretettel viseltetett a leány iránt, minden kívánságát teljesítette. A szomszédok hamar észrevették, hogy az aggastyán szerelmes. Csakugyan így is volt. Bellák József egy héttel ezelőtt a leánynak bevallotta szerelmét és kezét kérte. Hogy mi történt azután közöttük, azt nem tudni. A szomszédok másnap azonban nem látták a leányt és mindenfelé azt rebesgették, hogy az megszökött. Kovács Margit annyira megijedt jótévője ajánlatától, hogy azonnal ott hagyta azt a házat, ahol 11 évig nevelkedett. Hogy hová ment, azt nem lehetett megtudni. Bellák annyira szívére vette a leány szökését, hogy az éjjel felakasztotta magát és meghalt. Végrendeletében Budapestben, a Csömöri-ut 61. szám alatt lakó Bellák Laura nevű 81 éves nővérének hagyta vagyonát.

EGYESÜLETEK.

A „Magyar tanítók országos takaré- és hitelszövetkezete“ folyó hó 11-én tartotta első rendes közgyűlését dr. Berzeviczy Albert v. b. t. t. elnökielte alatt. A zárszámadások szerint a kihelyezett ölcsonók ezen első gyűlésénél 308,812 korona. A betétek után 8%-os osztalék állapított meg. Az igazgat

sági és felügyelőbizottsági tagok választása a jelölés szerint ejtetett meg. Az intézet legnagyobb részét tanférfiaknak adott kölcsönöket. A takarékbetétek állománya 137000 korona. A kamatláb 5%.

IRODALOM.

Uj nagyváradai könyv. A nagyváradai ujságírói kar egyik tehetséges fiatal tagja, Biró János karácsonyra könyvet ad ki, melyben összegyűjti a Szabadságban megjelent novellái javát. A kik ismerik az ő rövid lélegzetű, de érdekesen megírt tárczáit, bizonyynyal örömmel fogják látni azokat összegyűjtve is. A szerző a következő előfizetési felhívást bocsátotta ki:

Az illat és egyéb elbeszélések.

Az illat és egyéb elbeszélések czim alatt december közepén egy kötetet adok ki. Tisztelettel kérem mindazokat, a kik írásaimat szívesen olvassák, jegyezzék az ivre nevéket és küldjék vissza az alábbi czimre.

A kötet ára 2 korona lesz és diszes kiállításban jelenik meg. A czimétáblát Udvardy Odön tauár tervezi.

Nagyvárad, 1902. november hó.

Biró János,

a »Szabadság« munkatársa.

A krokodilus. Vigjáték egy felvonásban. Irta: Kerényi Miklós. Nagyvárad régi jó ismerősünk a szerző, a ki ezzel a munkácskával a közönség elé lép. Ügyes kis vigjáték, melyben meg-megcsendül a humor nemesebb hangja is Élvezetes olvasmány, előadva sem marad hatás nélkül s bizonyítéka Kerényi Miklós ügyes tollának. A füzetke Zsombolyán jelent meg.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR.

Péntek: X asszony.

Szombat: Párisi élet.

Vasárnap: délután: Boccaccio, este: Fenn az ernyő, nincsen kas. (Diszeldadás a Szigligeti társaság jubileuma alkalmából.)

Szegény Jonathán.

Biz' az szegény, hogy ilyen előadásban kerül megint elő. Hol vagyunk a tavalyi kedves Milöcker-estétől! Jobb róla nem is beszélni.

A szerencsétlen zenekar sehogysem tud összhangba jönni a színészekkel. Arról sejtelmese sincs, hogy vannak a zenés darabokban helyek, melyeket a szereplő hosszabb ideig kitarthat, hogy a hatás nagyobb legyen. Itt a zenekarnak is tudnia kell, mit jelent a kóták közé irt ez a titokzatos 3 betű: rit. Erről a mi »művészi« polgári zenekarunk mit sem tudván, tegnap másfél ütemmel lefőzte Pintért és Amont, elébük vágott s belezavarta őket az énekbe. Talán csak nem akart a kiváló művész társaság versenyfutást rendezni?

Igazán sajnáljuk a karmestereket, kik tudásukat ilyen hiábavaló munkára pazarolják. Néha már azt hisszük, lesz fáradozásuknak valami látszata — pl. a tegnapi I. felvonás legalább a verkli-színvonalon felül emelkedett — akkor jön megint valami baklövés és szétfoszlik minden reményünk.

Nincs más mód, mint visszatérni a katonai zenekarhoz — ha lehet.

A szereplők sem valami nagyon remekeltek. Szathmáry az élelmes impreszárióból

izraelita hitvallású fürge vigézet csinált; **Márkus** Aranka gyönyörűen énekelt ugyan (kapott virágot is), de játéka és kiejtése még mindig kegyetlenül vontatott. Több tűz, több élénkség, hiszen fiatal leány! **Deési** nem rossz komikus, de jobban attól vár minden hatást, ha fejét a jobb vállára billenti s úgy rázogatja. Ezt már kisse megszoktuk. Igazi operett-hangulatba **Pintér** kitűnő baritonja (I. felvonás: gixerek), pompás humoros játéka és **Amon** Margit elevenesége ringatták a nézőt. Jó volt **Perényi** és **Bérzi** is, valamint a 9 diákkisasszony. A rendezés fényes, a mire való tekintettel egy darabig megspórolták a nézőtér baloldalának kivilágítását. Vagy csak a villamos gép hamiszkodott? Mindenképpen jó volt szórakoztatónak, legalább elterelte a figyelmet a zenéről.

Dr. K. A.

Szigligeti-Színház.

Polyozsám 86.

Bérlet 22. sz.

Ma pénteken, 1902. október 24-én

X asszony.

Francia vígjáték.

S Z E M E L Y E K:

Bidoulet	— — — —	Bognár J.
Philippe Ardelot	— — — —	Tóth Elek
Folpuet	— — — —	Krasznay Andor
Pascal Bernard	— — — —	Deési Alfréd
A spanyol ur	— — — —	Csatár Győző
Jelien	— — — —	Vank István
A parancsnok	— — — —	Kovács Lajos
A doktor	— — — —	Szathmáry Arpád
Rendőrtiszt	— — — —	Lendvay
Germaine	— — — —	P. Szép Olga
Arsione	— — — —	Benkő Jolán
Jaqueline	— — — —	H. Novák Irén
Margureitte	— — — —	Kulinyi Mariska

HELYARAK: Nagypáholy 7 frt. Földszinti és első emeleti páholy 6 frt. Másodemeleti páholy 4 forint. Zsolye 1 frt 50 kr. Kőrszék 1 frt 20 kr., Támlászek, 1 frt. Erkélyülés 1-ső sor 60 kr., közép 2-ik sor 50 kr. Erkélyülés oldal 2-ik sor 40 kr. II. emeleti zártzsek 30 kr. Földszinti állóhely 50 kr., Diák és katonajegy a földszintre 30 kr. Karzati állóhely 20 kr. Egy szinlap 10 kr.

A holnapi előadásra jegyek már d. u. 3 órától előre válthatók.

Jegyek előre válthatók színház jobb oldalán, a bérházzal szemben, d. e. 10-től 12 óráig, d. u. 3-tól 5-ig. Esti pénztárnyitás 7 órakor

Kezdeté fél 8 órakor, vége 10 órakor.

Holnap szombaton, október 25-én

Párisi élet.

Operette.

Igazságszolgáltatás.

A „Gajary“ lobogó ügye.

Tegnap folytatták a henkeresi választási lobogó ügyét. A törvényszék három utólag beidézett tanút hallgatott ki, kik azonban lényegtelen vallomást tettek.

Dr. **Vámosy** Mihály ügyész kérte a vádlottak elmarasztalását, magánlak elleni erőszak bűntettében. Vádját elejtette **Fell** Vaszali I. rendű vádlottal szemben, mert semmi terhelő adat nem volt, mi bűnösségét igazolta volna.

Dr. **Barta** Ferencz mondta el utána védbeszédét, mely után az elnök ma délelőltől 11 órára halasztotta az ítélethozatalt.

A bpesti ráczvárosi templom tolvaja.

Valaha jobb napokat látott **Egerer** László ügyvédi irnok s nyomorában olyan cselekedetre vete-medett, amelyet most ugyancsak megbűnhődik Egerernek áliása volt a vidéken, melyet elvesztett s augusztusban felmeat a fővárosba, hogy állást keressen magának. Nagy nyomorúságban volt. Augusztus 18-án betévedt a ráczvárosi katolikus piébánia templomba, ahonnan két gyertyatartót s egy apró szent képet, összesen 35 krajczár értékben elloptott. Lopással vádolva állott tegnap a büntető törvényszék előtt, amely 6 heti fogházra ítélte.

MULATSAG.

Az izr. nőegylet teaestélye. A nagyváradi izr. nőegylet szombaton, e hó 25-én este rendezte idei első teaestélyét a Kereskedelmi Csarnok termeiben, mely a jótékony cél érdekében bizonyára jól fog sikerülni. A rendezőség nagy buzgalommal készült a kedélyes estére.

Kolon-estélyek. A »Nagyváradi Szabómunkások és Kisiparosok Szakegylete« 1902. október hó 26-án s folytatólagos 8 következő vasánapon a »Fekete Sas« szálloda nagyterméber zártkörű kolon estélyt rendez. A vigalmi bizottság tagjai:

Márkus Mihály elnök. Weinstok József v. b. jegyző, Pischl Károly v. b. pénztárnok. Prókay Sándor ellenőr. Rombányi Mihály ellenőr.

Rendező bizottság: Dragán József, Dudás Ambrus, Goldberger Mór, Kulik Mihály, Kenéz Ferencz, Kernánszky László, Palmer Mihály, Rajesán József, Rosenfeld Sándor, Salamon Mór.

Kezdeté este 8 órakor. Belpti-díj: hölgyeknek 60 fillér, uraknak 1 kor.

TAVIRATOK.

A magyar és a görög király.

Bécs, október 23. (Saját tud. táv.) Ő felsége ma meglátogatta a görög királyt, kinél háromnegyed óráig tartózkodott. A nagyon szívélyes látogatást a görög király visszaadta. Szombaton tiszteletére udvari diszebed lesz.

Szerkesztő és katonatiszt.

Veszprém, okt. 23. **Balassa** veszprémi hírlapírónak nem régen megjelent egy verse, melyet **Pokomandy** katonatiszt magára vonatkozóan talált. Pokomandy felkereste Balassát szerkesztőségében és itt egy kutyakorbácscsal végig vágott rajta. Balassa lapjában ma kiméletlenül megtámadja Pokomandyt, aki provokálta. Balassa azonban megtagadta a fegyveres elégtételt, mert a hadnagy nem lovagiasan, hanem közbotránynyal inzultálta a szerkesztőségben. **Fejérváry** honvédelmi miniszter táviratilag szigorú vizsgálatot rendelt el az ügyben.

Ipar-szövetség.

St.-Andrews, október 22. Andrews Carnegie-t ma az itteni egyetem tiszteleti doktorává avatták. Carnegie beszédet mondott, a melyben azt a felszólítást intézte a német császárho, hasson oda, hogy az európai Egyesült-Államok politikai és ipari szövetség alakjában megalakuljanak. Csak így hódíthatja meg Európa az idegen piacokat és csak így véde-

kezhetik Amerika benyomulása ellen. A császár nagy szerepet játszhatik, ha megszabadítja Európát attól a lidércnyomástól, a mely reá nehezedik, tudniillik a háborútól való aggasztó és bénító félelemtől. (M. T. I.)

Nemzetközi tudóvszikkongresszus.

Berlin, október 22. A holnap megkezdődő tudóvszikkongresszus tagjainak tiszteletére a berlini helyi bizottság ma este a képviselőházban ismerkedő estét rendezett. Ott voltak többek között: Studt közoktatásügyi miniszter, Althof ministeriumi igazgató, Koch, Leyden és Lassar berlini tanárok. Porscht müncheni tanár, Kirschner főpolgármester és sok külföldi tudós, köztük Korányi budapesti tanár. (M. T. I.)

Spanyol államadósság.

Madrid, október 23. A kamarában Lombardo meginterpellálta a kormányt külső államadóssági címletek árfolyamának felverése tárgyában és ezért a pénzügyminisztert tette felelőssé, mert időnek előtte jelentette be javaslatait. A pénzügyminiszter visszautasította azt a szemrehányást, a melyet szerinte rosszindulat sugallott. Navarro Riverter volt konzervatív miniszter a pénzügyminiszter javaslatát bírálta. (M. T. I.)

Ongyilkos őrmester.

Temesvár, okt. 23. (Saj. tud. táv.) **Povolny** Adolf a 29. gyalogezred őrmestere ma a kaszárnya pinczejében revolverrel főbelötte magát. Szörnyet halt. Már hat éve szolgált a katonaságnál. Tettének oka az volt, hogy közember kinzásért följelentették és félt a büntetéstől.

Forrongás Orenseben.

Valdeoras, október 22. A lakosság ellenszegült az octroy beszédésének és megtámadta a csendőröket, a kik erre a tömeg közé löttek és egy embert megöltek, egyet pedig megsebesítettek. Két csendőr is megsebesült. (M. T. I.)

Véres sztrájk.

Dunkerque, október 22. Tegnap délután a sztrájkolóok összetűztek a rendőrséggel. Négy rendőrhivatalnok és egy rendőrbiztos megsebesült. A sztrájkolóok néhány boltot kifosztottak, mire a kereskedők bezárták boltjaikat. Este a sztrájkolóok a kikötőbe mentek és ott el akarták vágni a szénnel megrakott angol gőzösök köteleit és felgyújtottak vászoncsomagokat és nagy mennyiségű nitrátot. — A katonaság visszaszorította a tüntetőket.

Dunkerque, október 22. A sztrájkolóok több kocsit és őrházikót a tengerbe dobtak és bevették egy szerkesztőség ablakait. (M. T. I.)

SZERKESZTOI POSTA.

E. Gy. (Helyben.) Köszönjük, mindkettőt besoroztuk; egyiket a naptárba, másikat halottak estéjére.

N—th I A Cabinet noir jó lesz a naptárba. A tegnapi üzenet természetesen nem önnek szolt; hanem

U—y J. Az utólag felfedezett két verse is leszárnyalt a papirkosár bájdus virányu téreire.

REGÉNY-CSARNOK.

Tüzzel-vassal.

Irta: Sienkiewicz Henrik. 124

Mindkettő lihegett már. A Longinus arca egyre pirosabb lett, a kozáké elkékült. A nézők türelmetlenül topogtak. Végre panaszos nyögést hallottak.

— Bocsáss el!

— Nem testvér, megöli k, felelt a másik hang.

Egy perc telt még el, azután rettenetes hörgés hallatszott és nagy sugárban ömlött ki a vér Pulian szájából. Feje is aláhanyatlott. Longinus kiemelte őt nyergéből, a földre hajította és aztán visszavágtatott övéhez.

— Eljen, éljen! kiáltották ujongva Wisnoviecki katonái.

— Halál reá! ordították a kozákok, akiket felbőszített a Pulian eleste s most tömegesen rontottak a lengyelekre.

Általános harcz kezdődött, amelyet csak kegyetlenebb és véresebbé tett a hely szűk volta. A kozákok sűrűn hullottak el a lengyelek csapásai alatt. Egyszerre fölhasantak a Krsywonos táborában a trombiták, visszavonulásra fújtak.

Nyomban megfordultak a kozákok, míg a lengyelek megmaradtak kis ideig a helyükön, hogy győzelmeiket kiélvezzék, azután ők is visszatértek övéikhez. Üresen maradt most az árok, halott emberek és dőglött lovak feküdtek csak benne az elkövetkezendők szomorú hirdetőjeül. A hosszú árok-utnak végében fűrészes hullámokkal csillogott a tó vize, borzolta a szél, amely panaszosan susogott a part mentén álló fűzfák lombjai között.

Most megindult a Krsywonos egész serege, mint valami végtelen, beláthatatlan hulló- vagy keselyű-csapat. Elöl a parasztok, azután a felegyelmezett saporogiai gyalogság, a lovasság, a tatarok s véül a kozák-tözerég. Nem vonultak rendben, tolongtak, szoritották egymást, az egész tömeg egyszerre akart az árokba jutni, hogy aztán vízzel elárasztassák s beléfullasztassák a herceg seregét. A vad Krsywonos nem értett a haditudományokhoz, ő csak a kardjában, meg az öklében bízott, minden erejével rávetette magát a lengyelekre s megparancsolta a hátul jövő századoknak, hogy az előtük haladókat szoritassák, tüsszék. Az ágyugolyók mind a vízbe hullottak alá s nem tettek semmi kárt sem a tó tulsó partján sakkábla alakjában fölállított hercegekben. Az emberáradat keresztülröghant az árkon és föltartóztatatlanul haladt előre, egy része már a folyóhoz ért és alkalmas gázlót keresett rajta, mint-hogy azonban nem talál, a töltés felé fordult, ahol irtózatossan összeszorultak. Betöltötték az egész árkot, egy talpalatnyi hely sem maradt szabadon.

Jeremiás egy dombról nézte az előkészületeket, homlokát és szemöldjét összeráncolva, villámokat szóró tekintettel.

Mikor a Krsywonos katonáinak zürzavaros tolongását és fejtelenségét látta, így szólt Mahnizki őrnagyhoz:

— Nem értenek ezek a haditudományhoz! Csak tódul a sok paraszt, akár a hajó a vadat, ugy körülfoznak. De majd elbánunk velők!

Csak jöttek előre a Krsywonos emberei s az árok közepén megállottak, mert aggasztotta őket a hercegek csöndje és mozdulatlansága. De éppen e perczben indult meg a sereg: lassan hátrált, ugy hogy közte és az árok között üresen maradt egy jókora félkör alakú terület: csatamező. Nyomban azután oldalra ketfelé szakadt a gyalogság és előtűntek az ároknak szegzett tojkukkal a Wurzel ágyui, abban a szögletben pedig, amelyet a Slucs és az árok határolt, előcsillantak a nádasból a Zilsinski vezetése alatt álló németek puskái.

Harczhoz értő ember előt nyilvánvaló volt, hogy ki lesz itt a győztes s csakis az esztelen erőszakos Krsywonos merészkedhetett itt csatát kezdeni. Ha egyszerre zúdithatta volna minden emberét Wisnovieckire, még akkor sem győzhette volna.

A herceg hagyta őket jönni. Megakadályozhatta volna, hogy csak egy kozák is átjöjjön az

árkon, de ő a kardvégére várta az ellenséget, amelynek vezére egészen elvakult dühében s már arra sem figyelt, hogy a tulsó parton küzdő katonáinak aligha küldhet majd elegendő segítséget, mert hiszen a keskeny átjárón nagy ügyyel-bajjal vergődhetnek csak át a csapatok.

Örülettel volt határos ez a támadás, amelybe a vérnek és dicsőségnek a vadszomja bergette. Magtuda ugyanis, hogy Chmielnicki-aggódik a csata sorsáért, sőt hírnököt is futtatott hozzá, hogy bármennyi is az embere, ne ötközzék meg a herceggel. Most hát megakarta mutatni a hetmannak, hogy egymagában is elég erős a mérkőzésre. Mióta Polonnát bevette, különben is kedvet kapott a vérontáshoz, amelynek kétes és szomorú dicsőségében sem akart mással osztozni. Nem bánta, ha ott vész a seregének a fele, másik fele is elegendő lesz, hogy összetörje vele a herceg gyöngye csapatait s az utolsó embert is lemészárolja.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Külföldi lóvásárlók Debreczenben.

A magyar lovakkal, de különösen a hortobágyi szép ménekkel ugy látszik jó híruk van a külföldön, mert már eddig is sok debreczeni lovat vittek ki külföldre. Most nem-sokára ismét nagyobb létszámú társaság érkezik Marburgból Debreczenbe egész ménes összevásárlása céljából. Az expediciót a gazdasági egyesület létesítő bizottságának tagjai fogadják és katalozzálják ugy Debreczenben, mint a Hortobágyon.

Posztógyár Kolozsvarótt. Kolozsvarórtól jelentik, hogy legutóbb a város vezető férfai népes értekezletre gyűltek össze, egy angol konzorcium által Kolozsvaróra telepíteni tervezett posztógyár létesítése ügyében. A gyűlésen dr. Boros György tanár indítványára kimondták, hogy a Kolozsvarón létesítendő gyapjúmosó, fonó, szövő gyár létesítését kívánják, ha az állam kész a vállalatot 76 ezer korona segélyben részesíteni. A befektetendő tőke hat millió koronában van megállapítva.

Kisiek Jenő és Társa

Társa jelentése

— A vállalatok eredeti távirata.

Hatalmítók.

	Budapest, okt. 23.
Buza októberre	7 27
Buza áprilisra	7 84
Tengeri	5 60
Rozs okt.	6 45
Zab ápr.	6 15
Káposzta, ropogó szög.	11 89

Hivatalos árfolyások

	Budapest, okt. 23.
Osztrák hitel	83 50
Magyar hitel	73 50
Államvasút	711 75
Rimamurány	4 20
Magyar jelvény	47 50
Salgótarján	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyások

a budapesti áru- és értékpénztár 1902. okt. 23-án.

Magyar aranyjárdék 4%	119 85
Magyar koronajárdék	97 80
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4%	—
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2%	—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1900-ból	—
Magyar földterhermentelési kötvény 9%	97 75
Magyar földterhermentelési kötvény 10%	100 —
Horvát-szláv földterhermentelési kötvény	98 —
Magyar nyaralás-nyaralás-kölcsön	200 —
Tiszszabályozás második sorozatú kötvény	150 —
Osztrák járdék papírban	100 25
Osztrák járdék papírban	100 25
Osztrák járdék aranyban	120 50
Osztrák korona járdék	100 —
Osztrák államsorsjegyek	150 —
Osztrák magyar bank részvény	15 77
Magyar hitelbank részvény	706 —
Osztrák hitelintézet részvény	702 75
Párisi visita	95 17
20 prnkos arany (Napoleon'dor)	19 05
Németbirodalmi márka	116 90
Londoni visita	239 2
20 márkás arany	23 41

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Egy jókarban levő
Zongora

haláleset miatt eladó.

Ertekezni lehet **Uri-utca 648-43.**
szám alatt.

352

Kálmán Sándor

ékszerész,

Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám.

Állandó nagy raktár:

Drágakövek, ékszerek, arany- és ezüst ajándéktárgyak, ezüst evőeszközök és minden e szakhoz tartozó áruból.

Legszolidabb szabott árak.

Mindennemű alakításokat és javítást elvállal.

Telephon 409. szám. 150

Kiadó lakás.

A Biharmegyei takarékpénztár Kossuth-utcai házában

Egy másodemeleti udvari lakrész

két szoba alkov, előszoba, konyha és megfelelő mellékhelyiségekkel

1. évi november hó 1-től kiadó.

Ertekezhetni az intézet I. emeleti üzlet-helyiségében. 294

Zálogházi árverés.

A Mandl Adolf-féle nagyvásártéri zálogintézetben, minden még ottlévő zálogtárgyak az üzlet teljes felosztása miatt 1902 október 27-én d. e. fél 9 óra-kor kezdődő nyilvános árverésen eladtnak. Felhivatnak az érdekelt felek, hogy zálogtárgyaikat legkésőbb október 26-ig váltsák ki.

Az üzlet csak délelőtt 9—12-ig van nyitva.

346. Polgári takarékpénztár r. t.

Kiadó lakás.

A Mezey-féle házban (Kossuth Lajos-utca) egy első emeleti utcai lakás, mely áll: 4 szoba, 1 alcoven, mellékhelyiségek s egy üveges terasz a Kö. rözsré,

1. évi november hó 1-től kiadó. 292

Kiadó magtárak.

A Nagyvárad Takarékpénztár tulajdonát képező katonavárosi Weinberger-féle gyári helyiségben levő üres magtárak

azonnal bérbevehetőek.

Ertekezhetni a Nagyvárad Takarékpénztárnál.

VASUTI MFNETREND.

Érvényes 1902. évi október 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvar.							Kolozsvar—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.									
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Budapest ind.	6 40		2	5 45	9 15		Kolozsvar ind.		7	3 13	12 59	6 17	11 10				P.-Ladány ind.	4	1 24	5 35	10 53	2 29	6 05
Rákos							Jegenye										Debreczen	5 03	2 33	6 26	11 44	3 36	7 42
Érkezések	9 07	11 56	3 59	9 27	11 19		Csucsá		8 48	4 52	2 13	7 58	12 28				Érmihályfalva ér.	6 06	3 57		1	4 58	9 13
P.-Ladány	10 43	2 14	5 28	11 53	12 55	4 54	Rév		10 13	6 33	3 24	9 32	1 37				Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.						
Báránd		2 26		12 07		5 11	Élesd		10 29	6 53	3 34	9 49	1 50					Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Sáp		2 40	5 48			5 32	F.-Vásárhely		10 43	7 13	3 45	10 07	2 03				Érmihályfalva ind.	6 17	11 17	3 14	5 27	9 14	
B.-Ujfalu	11 18	2 58	6 03	12 24	1 33	5 58	Várad-Velence		11	7 31		10 28					Debreczen	7 32	12 36	4 16	8 10	10 27	3 37
M.-Peterd		3 10		1		6 15	Nagyvárad ér.		11 09	7 44		10 37	2 28				P.-Ladány ér.		1 45	5 03	9 43	11 23	5 34
M.-Keresztes		3 21		1 14		6 31	Nagyvárad ind.	2 35	8 43	11 36	4 15	11 04	2 38				Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.						
Bors	11 48	3 39		1 38		6 50	Püspöki	2 47	8 52	11 47		11 14						V. v.	V. v.				
Püspöki		3 49	6 39	1 48	2 11	7 16	Bors	2 59		11 54		11 22					Debreczen i.	9 35	4 31				
Nagyvárad ér.	11 56	3 49	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-keresztes	3 23		12 05		11 37					Sáránd	10 18	5 16				
Nagyvárad ind.		4 10	6 46	2 06	2 18	12 11	Mező-Peterd	3 38		12 17		11 50					Nagy-Léta-Vértés ind.						
V. Velence		4 17		2 31	2 26	12 17	B.-Ujfalu	4 11	9 23	12 29	4 52	12 05	3 18				H.-Bagos	10 28	5 26				
F.-Vásárhely		4 28		2 42		12 29	Sáp	4 40	9 38	12 47		12 25					H.-Pályi	10 45	5 45				
M.-Telögd		5 08	7 18	3 04	2 51	12 52	Báránd	5 01		1 01		12 41					M.-Pályi	10 57	5 56				
Élesd		5 35	7 50	3 50	3 26	1 40	P.-Ladány	5 17	10 06	1 50	5 40	1 19	4 03				N.-Léta						
Rév		6 17	8 37	4 36	4 16	2 05	Szajol										Vértés ér.	11 16	6 15				
Csucsá		7 23	9 08	5 49	4 52	3 30	Szolnok		11 44	3 58	7 32	3 37	5 30				Sáránd—Derecske.						
B.-Hunyad							Ujszász										Sáránd ind.	10 23	5 26				
Jegenye							Rákos										Derecske ér.	10 42	5 45				
Kolozsvar ér.	8 42	8 37	10 08	6 59	5 55	7 09	Budapest ér.		1 50	6 40	9 35	7 10	7 50				Derecske—Sáránd.						
																	Sáránd ind.	6	1 49				
																	Derecske ér.	6 20	2 09				

A vonatok közlekedési ideje középeurópai idő szerint van kitüntetve.

25 krtól kezdve
női fekete és színes ruhaszöveteket,

2 frt 75 krtól kezdve
kész női- és leány-felöltőket,

1 frt 20 krtól kezdve
gyönyörű női blousokat

kaphatni óriási választékban szolid pontos ki-
szolgálás mellett

FLEGMAN ÁRMIN divattárában
Nagyvárad, Bémer-tér.

Tennis flanel
szép kivitelben
16 kr.

Színes mosó
barchettek
17 krtól.

Különösen figyelemre méltó!

Az ujonnan berendezett női- és gyer-
mek confectio raktár.

Dús választék.

Eredeti modellek.

Fekete és szí-
nes blous sely-
mek legujabb
kivitelben
60 krtól 4 frtig.

Alkalmi vétel
férfi gallér mig
a készlet tart
10 kr.

Fehér zsinór és
pique barchettek
óriási választékban
25-90 krig.

Francia delai-
nek 39 krtól.
Valódi prágai
keztük 88 kr.

Vászon fehér és
asztalneműk
elismert legelő-
nyösebb árakban

Egy hat sze-
mélyes teríték
asztalkendőkkal
1.20.

I vég vászon
3.90-100 frtig.

Valódirumburgi,
Irhoni és
creas vásznak,
Schroll siffonok
nagy választék-
ban.

Mennyasszonyi
kelengyéket
remek kivitelben
készítünk
5000 frtig.

Wallerstein Fülöp Fiai

Fiók üzlet:
Debreczen.

Nagyvárad, Bémer-tér.

Fiók üzlet:
Kisvárdá.

ÉRTESÍTÉS

a közeledő idényre nagy mennyiségben bevásárolt és eladásra
kerülő

alkalmi vételekről,

melynek szives megtekintésére tisztelettel meghívjuk a n. é. vásárló közönséget.

Szolid szabott árak.

Túlfizetés teljesen kizárva.

Különösen figyelemre méltó!

az ujonnan berendezett női- és gyermek confectio raktár.

Dus választék.

338

Eredeti modellek.

Óriási választék
angol női divat
kelmékben gyö-
nyörű kivitelben

Francia gyapju
flanelok, blous
és pongyolákeak

Férfi ingek leg-
jutányosabb
árakban, közel
20 kr.

Csödtömegből
vásárolt minden-
nemű férfi szöve-
tek rendkívül
előnyös árakban.

Szőnyeg, függöny-
ágyterítők, flanel
takarók a leg-
nagyobb választékban.

Futó szőnyegek
18 krtól
3 frt 50 krig.

Ebédülő szőnye-
gek **2 frtől**
200 frtig.